

ประวัติศาสตร์คัดสรรว่าด้วยนโยบายเส้นทางสายไหม

Selected History on Silk Road Policy

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์¹ เสกสรรค์ สนวา²

Pongsawut Rachjun, Seksan Sonwa

บทคัดย่อ (Abstract)

Prof. David Arase กล่าวไว้ในบทความว่า “การประกาศนโยบายเส้นทางสายไหมในคริสต์ศตวรรษ ที่ 21 เมื่อ ค.ศ.2013 นั้น เป็นการริเริ่มการสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยง และสร้างความร่วมมือในทวีปเอเชียและยุโรป ซึ่งเรียกว่า “ชุมชนแห่งโชคชะตาาร่วมกัน” ด้วยการบูรณาการทางเศรษฐกิจด้วยผลประโยชน์ทางการค้าและการเงิน ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประเทศในเอเชียและยุโรป ในอดีตความหมายของ “ประวัติศาสตร์” มักอธิบายว่า ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องอดีตที่เกิดขึ้นมาแล้ว 25 ปี หรือบ้างเสนอว่าต้องเกิดมาแล้ว 10 ปี ซึ่งปัจจุบันถือว่าเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต อาจเป็นเมื่อวานนี้หรือไม่ก็วินาทีที่ผ่านมาเป็นประวัติศาสตร์เช่นกัน ประวัติศาสตร์ จึงหมายถึงการบรรยายและอธิบายถึงเรื่องราว ในอดีตโดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงของสังคมในมิติเวลา และให้ความสำคัญกับการใช้หลักฐานโดยเฉพาะหลักฐานชั้นต้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความถูกต้องชัดเจน จึงมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานเหล่านั้นตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ด้วย ดังนั้น “ประวัติศาสตร์คัดสรรว่าด้วยนโยบายเส้นทางสายไหม” จึงเป็นเรื่องราวในอดีตของประเทศจีนที่ดำเนินนโยบายเส้นทางสายไหม เพื่อต้องการใช้เศรษฐกิจเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไข พัฒนาความเจริญ ภายในประเทศและขยายอิทธิพลของจีนเข้าไปสู่ประเทศต่าง ๆ ตามรายทางของนโยบายดังกล่าวอันจะส่งเสริมความเป็นประเทศมหาอำนาจของตนในเวทีโลก หากจีนสามารถดำเนินนโยบายดังกล่าวได้สำเร็จจะทำให้จีนสามารถควบคุมวัตถุดิบ แหล่งเงินทุน การค้าของโลกและมีความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้านการผลิตสินค้า รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในระเบียบเศรษฐกิจแบบเสรีระหว่างประเทศ

คำสำคัญ (Keywords): ประวัติศาสตร์; นโยบาย; เส้นทางสายไหม

Received: 2021-01-21 Revised: 202021-06-15 Accepted: 2021-06-15

^{1 2} คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, E-mail: seat007@outlook.com

Abstract

Prof David Arase said in the article: "Announcing the route policy Silk in the 21st century in 2013 is the initiative to create a network of connections. And build cooperation in Asia and Europe, which is known as the "Community of Common Destiny" by integrating the economy with benefits. Trade and finance The policy has been well received by Asian and European countries. In the past the meaning of "History" often describes history as something that happened 25 years ago, or some suggest that it was 10 years ago. May be yesterday Or the last few seconds is history as well. History means narrating and explaining the past, especially the changes of society in time. And place importance on the use of evidence, especially the primary evidence. Of those evidence based on historical methods as well. Therefore, "the selected history of the Silk Road policy" is a story in the past of China who implemented the Silk Road policy. To want to use the economy as an important mechanism for solving Develop Domestic and expanding Chinese influence into other countries along the way of the policy. Which will promote their being a superpower on the world stage If China is able to execute this policy, it will give China control over raw materials, world trade capital and a competitive advantage. Product production It also plays an important role in the free international economic order

Keywords: History; Policy; Silk Road

บทนำ (Introduction)

“ประวัติศาสตร์” เป็นความพยายามของมนุษย์อีกอย่างหนึ่งที่จะอธิบายถึงความเป็นมาในอดีตของตน อดีตก็เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์เช่นเดียวกับภูเขาลม ออกซิเจน สังคม การปกครอง ฯลฯ เนื่องจากอดีตเป็นส่วนหนึ่งของเวลาอันไม่อาจแยกออกจากปัจจุบันหรืออนาคตได้ ดังนั้น อดีตจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์เข้าใจ” หรืออีกอย่าง ที่ไฮน์ริค วิงเคเลอร์ (Heinrich Winkler) กล่าวไว้ว่า ประวัติศาสตร์ไม่อาจทำหน้าที่เล่าเหตุการณ์ในอดีตอย่างเดียว แต่ต้องทำหน้าที่วิจัยสภาพที่เกิดขึ้นด้วย นี่คือน้ำที่ทางสังคมของประวัติศาสตร์ (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2557: 67)

เมื่อประวัติศาสตร์มีหลายประเภท บริบททางสังคมแต่ละแห่งก็ต่างกัน ความคิดของมนุษย์จึงหลากหลาย ประวัติศาสตร์จึงไม่เพียงแต่มีข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาล แต่ยังมีวิธีการจำแนกข้อมูล

อธิบายข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างกันด้วย เวกเช่น นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (one belt and one road initiative : obor) ซึ่งเป็นความริเริ่มของรัฐบาลจีนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมในอดีต ซึ่งเชื่อมโยงทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาประธานาธิบดีสีจิ้นผิงของจีนได้ประกาศใช้นโยบายเส้นทางสายไหมเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2013 และประกาศใช้เส้นทางสายไหมทางทะเลเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2013 โดยการนำแนวคิดเรื่อง “เส้นทางสายไหม” ซึ่งเป็นเส้นทางโบราณที่ใช้เดินทางคมนาคมขนส่งสินค้าระหว่างจีนกับทวีปยุโรปที่เกิดขึ้นมาในช่วง 200 ปีก่อนคริสตกาล จึงเป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า การนำเสนอรายละเอียดดังกล่าว ทั้งในข้อมูลข่าวสาร ระบบออนไลน์ ช่องทางต่างๆ ยังขาดความละเอียดเชิงเนื้อหาในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ทั้งยังไม่ได้ระบุปริมาณพลของเนื้อหาที่มากพอจะทำให้ผู้ศึกษาหรือผู้อ่านเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Public Affairs. 2004 : 13 - 20)

จากที่กล่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่า นี่คือการบกพร่องหรือความหลงลืมหรือการจงใจลืมที่เรียก อีกอย่างหนึ่งว่า “ประวัติศาสตร์คัดสรรนำเสนอ” ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งคัดสรรนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายเส้นทางสายไหมอย่างรอบด้าน ซึ่งการนำเสนอแบ่งเป็น 4 ส่วน กล่าวคือ ส่วนแรก : ว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์ ส่วนที่สอง : ว่าด้วยเรื่องนโยบายเส้นทางสายไหม ส่วนที่สาม : ว่าด้วยเรื่องยุทธศาสตร์เส้นทาง สายไหม และส่วนสุดท้ายเป็นการสรุป

ว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์

ความหมายของประวัติศาสตร์

คำว่า ประวัติศาสตร์ มาจากภาษาอังกฤษ history ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า historia แปลว่าการสืบสวน โดยผู้ที่ประดิษฐ์คำดังกล่าวคือ เฮโรโดตัส (herodotus) ชาวกรีก ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ 2,000 ปีที่ผ่านมา เฮโรโดตัสได้ตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดกรีกกับเปอร์เซียจึงทำสงครามกัน และเพราะเหตุใดซึ่งกรีกเป็นชาติเล็กจึงสามารถชนะเปอร์เซียซึ่งเป็นชาติใหญ่กว่าได้ หลังจากนั้นเขาจึงทำการค้นคว้า สืบสวน สอบสวน จากสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบดังกล่าว สำหรับคนไทยในอดีตเรียกการศึกษาเรื่องราวที่ผ่านมาว่า ตำนานและพงศาวดาร ต่อมารัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453 - 2468) ได้มีการบัญญัติศัพท์ เรียกการศึกษาเรื่องในอดีตดังกล่าว ว่า “ประวัติศาสตร์”

มีผู้อธิบายและให้ความหมายคำว่า ประวัติศาสตร์ ต่างๆ กันและความหมายที่ต่างกันเหล่านั้นทำให้ มีวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แตกต่างกันด้วย นักประวัติศาสตร์คนสำคัญของกลุ่มแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมหรือโพสิติวิสต์ (positivism) เช่น เลโอโพลด์ ฟอน รันเก (Leopold von

ranke. 1795 - 1886) ชาวเยอรมัน กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์เคยได้รับหน้าที่การตัดสินอดีต เพื่อสั่งสอนปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ของอนาคต หน้าที่เช่นนี้ ประวัติศาสตร์ไม่ต้องการ “ประวัติศาสตร์ต้องการแสดงให้เห็นแต่เพียงว่าเกิดอะไรขึ้นจริงๆ” (It wants to show only what really happened - wie es eigentlich gewesen) อี เอช คาร์ (E.H.Car) ชาวอังกฤษให้ความหมายว่า ประวัติศาสตร์คือ “เรื่องราวอันต่อเนื่องของการโต้ตอบระหว่างนักประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริง และเป็นบทสนทนาที่ไม่มีที่สิ้นสุดระหว่างปัจจุบันกับอดีต” (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2525 : 5-7)

ลักษณะสำคัญของประวัติศาสตร์

ด้วยความเข้าใจทั่วไป ประวัติศาสตร์คือ เรื่องของอดีต หรือเรื่องที่ผ่านมาแล้ว ความเข้าใจดังกล่าวมิได้ครอบคลุมลักษณะสำคัญของคำว่า ประวัติศาสตร์ ไว้ได้ทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าลักษณะสำคัญของประวัติศาสตร์มีลักษณะ ดังนี้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัตยยะ. 2525)

1) การศึกษาประวัติศาสตร์

คือ การศึกษาอดีต อดีตของประวัติศาสตร์เป็นอดีตของมนุษย์ โดยมุ่งตอบคำถาม มนุษย์มีกำเนิดมาอย่างไร ทำอะไรไว้บ้าง และเพราะอะไรจึงทำเช่นนั้น อดีตของประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับอดีตของมนุษย์จำนวนมาก แต่ถ้าเป็นจำนวนน้อย คนจำนวนน้อยนั้นต้องสามารถเป็นตัวแทนของคนจำนวนมากได้ เช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้เป็นสังคมทุนนิยมเด่นชัดขึ้น ความพยายามที่ทำให้ไทยก้าวไปสู่ระบบอุตสาหกรรมโดยสร้างระบบพื้นที่ทางเศรษฐกิจ (infrastructure) อาทิ ไฟฟ้า ถนน เขื่อน สะพาน รวมทั้งได้เปลี่ยนแปลงชีวิตชาวไทย โดยเฉพาะคนอีสานที่มุ่งผลิตพืชเศรษฐกิจนอกจากการทำนา เพียงอย่างเดียว เพื่อให้สอดคล้องกับคำขวัญในขณะนั้นว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของคนจำนวนมากดังกล่าว จึงทำให้การศึกษา จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพียงคนเดียวเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ได้

2) ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของมิติเวลา

คือการศึกษาอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลา มิติเวลา ณ ที่นี้คือช่วงเหตุการณ์หนึ่งที่แตกต่างกันไปจากช่วงเหตุการณ์อื่น ๆ แล้วจึงให้เวลากับจุดเริ่มต้นเหตุการณ์ และเมื่อเหตุการณ์จบลงทำให้เกิด ความแตกต่างกัน ดังเช่น ถ้าถามคำถามว่าเมืองมหาสารคามซึ่งตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2408 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีการขยายตัวอย่างไรอาจตอบได้ว่าเมืองมหาสารคามมีการขยายตัวตามมิติเวลา 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงแรกการขยายตัวจากผลจากผลที่เกิดจากเจ้าเมืองมหาสารคาม ซึ่งมี 3 คน คือ พระเจริญราชเดช (กวต) พระเจริญราชเดช (ฮึง) และพระเจริญราชเดช (อุ่น) ผู้คนชาวเมืองได้อาศัยอยู่บริเวณใกล้ ๆ กับโอง (บ้าน) เจ้าเมือง ต่อมาเมื่อทางราชการได้ยุบระบบกินเมือง ได้ตั้งกระทรวงมหาดไทย และได้ส่งผู้ว่าราชการเมืองหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมาแทนเจ้า

เมือง สถานที่ราชการได้จัดสร้างขึ้นแทนโฮงเจ้าเมืองผู้คนได้เริ่มขยายตัวไปตามสถานที่ราชการต่างๆ ช่วงที่สาม เมื่อสถาบันการศึกษาได้สร้างขึ้นทั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม (มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม) โดยเฉพาะวิทยาลัยวิชาการศึกษา (ต่อมาเป็นมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) มีผลให้ผู้คนเริ่มขยายตัวมาทางตะวันตกของเมืองบริเวณ ใกล้ ๆ สถาบันทั้งสองแห่ง และช่วงปัจจุบันได้มีการขยายตัวของการลงทุนจากนักธุรกิจ ตามเส้นทาง ต่างๆ ของเมือง ดังนั้น ความเจริญจึงกระจุกตัวอยู่ในเมืองมหาสารคามและบริเวณรอบ ๆ สถาบัน ศึกษา ทั้ง 4 แห่ง และช่วงที่สี่ (2525 - ปัจจุบัน) นักลงทุนเริ่มลงทุนบริเวณเส้นทางจากชายขอบของ ความเจริญรอบๆ สถาบันการศึกษาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางบริเวณถนนจากเมือง มหาสารคามไปยังสถาบันราชภัฏมหาสารคามที่แยกคลองสมถวิล เป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร มีการซื้อขายที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าและก่อสร้างหอพัก ร้านอาหาร เรือนอาศัย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา

3) ประวัติศาสตร์ไม่มีจุดมุ่งหมายหาทฤษฎีการศึกษาทางสังคม (Social science)

ซึ่งได้รับแนวคิดอิทธิพลทางวิทยาศาสตร์ คือพยายามแสวงหาความเหมือนกันของเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นจากการสังเกตและรวบรวมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ๆ กันจนแน่ใจว่าเป็นเช่นนั้นเสมอ จึงเกิด ความรู้จนตั้งทฤษฎีขึ้น (theory) เช่น ทฤษฎีอุปสงค์และอุปทาน (demand and supply theory) ที่ว่า เมื่อสินค้ามีปริมาณมากราคาดึงถูกลง และสินค้ามีจำนวนน้อยราคาจะสูงขึ้น เนื่องจากมีความ ต้องการมากขึ้นหรือทฤษฎีทางการเมือง เช่น ถ้าผู้ปกครองกดขี่ข่มเหงราษฎร ราษฎรจะลุกฮือขึ้นมาล้ม ล้างอำนาจของผู้ปกครองนั้น

4) การเข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์

คือ การศึกษาว่ามนุษย์ต้องการทำอะไรบ้าง เกิดอะไรขึ้นบ้าง เพราะเหตุใดและเป็นอย่างไร ดังนั้น ประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องของการบรรยายและอธิบาย การบรรยายคือการตอบคำถาม ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ส่วนการอธิบายคือการตอบคำถาม ทำไม อย่างไร โดยทั่วไปมักเข้าใจกันว่า ประวัติศาสตร์คือ การเล่าเรื่อง หรือเป็นการบรรยาย แต่แท้จริงประวัติศาสตร์ยังต้องการคำอธิบายอีก ด้วย ซึ่งต้องถามว่าทำไม และอย่างไร กับเหตุการณ์ต่างๆ

5) ประวัติศาสตร์ใช้หลักฐานชั้นต้น (Primary sources) และหลักฐานชั้นรอง (Secondary sources)

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาใช้หลักฐานที่สองประเภทแต่ประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญ กับหลักฐานชั้นต้นมากกว่า หลักฐานชั้นต้น หมายถึง หลักฐานที่เกิดขึ้นโดยที่ผู้สร้าง หลักฐาน หรือผู้พูด ผู้เขียนอยู่ในเหตุการณ์นั้น ส่วนหลักฐานชั้นรองหมายถึงหลักฐานที่ผู้พูด ผู้เขียน

หลักฐานไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์แต่ได้ยื่นได้ฟังมาแล้วนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ทราบ ดังเช่นกรณีของพระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่ทรงมี พระราชหัตถเลขาถว้ถึงสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพว่า “พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์นี้ ไม่มีศาสนา ไม่มีศีล ไม่มีธรรม วันหนึ่งอาจพุกอย่างหนึ่งและวันหนึ่งอาจกลับกลอกเสียก็ได้ และข้าพเจ้าจะลืมิไม่ได้เลยว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์นี้ได้เคยลือเอาราชอาณาเขตของราชวงจักรีไปขายฝรั่งเศสเสีย 3 - 4 คราวแล้ว ถ้าให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์นี้เป็นผู้สำเร็จราชการลูกข้าพเจ้าอาจไม่มีแผ่นดินอยู่ก็ได้” ซึ่งพระราชหัตถเลขาดังกล่าวเป็นหลักฐานชั้นต้น นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างอื่นๆ ที่ปรากฏในเอกสารชั้นต้นที่ยังเป็นปัญหาอีก

โดยสรุปประวัติศาสตร์ หมายถึง การบรรยายและอธิบายถึงเรื่องราวในอดีตโดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงของสังคมในมิติเวลา และให้ความสำคัญกับการใช้หลักฐานโดยเฉพาะหลักฐานชั้นต้นอย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความถูกต้องชัดเจนจึงมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานเหล่านั้นตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ด้วย

ว่าด้วยเรื่องเส้นทางสายไหม

ประวัติความเป็นมา

เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่น ในรัชสมัยของฮั่นอู่ตี้ ในสมัยนั้นอาณาจักรฮั่นถูกพวกชนเผ่าเร่ร่อนที่มีชื่อว่า "ซงหนู" รุกรานอยู่บ่อย ๆ ฮั่นอู่ตี้จึงส่งขุนนางผู้มีชื่อว่า "จางเชียน" ไปเจริญสัมพันธกับแคว้นต่าง ๆ ทางตะวันตกเพื่อชักชวนให้แคว้นเหล่านั้นหันมาเป็นพันธมิตรต่อต้านการรุกรานของพวกเขาด้วยกัน แต่ระหว่างเดินทางนั้นจางเชียน ถูกพวกซงหนูจับตัวและถูกกักขังไว้เป็นเวลาร่วมสิบปี แต่สุดท้ายจางเชียน ก็สามารถหลบหนีออกมาได้ ซึ่งเขาก็ไม่ลืมภาระที่ได้รับมอบหมายและมุ่งหน้าสู่เอเชียกลาง แต่ขณะนั้นบรรดาแคว้นต่าง ๆ ล้วนพอใจกับสถานะที่เป็นอยู่ไม่มีใครยอมร่วมเป็นพันธมิตรเท่ากับว่าจางเชียนคว้าน้ำเหลว อย่างสิ้นเชิงในภารกิจที่ได้รับมอบหมายแต่เขาก็สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส จางเชียนจดบันทึกข้อมูลทั้งหลายตลอดเส้นทางเกี่ยวกับทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต การค้าการขายต่าง ๆ ถวายแด่ฮั่นอู่ตี้ เพื่อแปลงสนาเป็นสนาการค้า หลังจากนั้นอาณาจักรฮั่นก็ส่งสินค้าไปค้าขายกับทางตะวันตก สินค้าที่ขึ้นชื่อในยุคนั้นคือ ผ้าไหม ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของพวกชาวเปอร์เซียและโรมัน แต่การค้าผ้าไหมในยุคของฮั่นอู่ตี้ก็ไม่ได้ทำกำไรอะไรมากมายนัก จนเมื่อพวกชาวโรมันเกิดพิสมัยผ้าไหมอย่างมาก (สังเกตได้จากรูปปั้นผู้หญิงของโรมัน จะนุ่งผ้าไหมที่พลิ้วสวย) ถึงกับนำเอาทองคำมาแลกกับผ้าไหมเลยทีเดียว ดังนั้น ในเวลาต่อมาการค้าบนเส้นทางสายไหมนี้จึงประกอบด้วย ผ้าไหมถึง 30 เปอร์เซนต์เลยทีเดียว

เส้นทางสายไหมโบราณเส้นนี้รุ่งเรืองถึงจุดสูงสุดในกลางศตวรรษที่ 8 แห่งคริสตกาล เส้นทางนี้เปรียบเสมือนทางด่วนข้อมูลสารสนเทศในยุคนั้นเลยทีเดียว การแลกเปลี่ยนข่าวสาร วัฒนธรรม รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีในการผลิตกระดาษ, ดินระเบิด, เข็มทิต รวมถึงลูกคิดซึ่งกลายเป็นต้นแบบของการผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ล้วนแต่เป็นเทคโนโลยีของจีนที่ถูกถ่ายทอดไปสู่ตะวันตก ในยุคนั้นผ่านทางเส้นทางสายไหมขณะเดียวกันศาสนาพุทธจากอินเดียก็อาศัยเส้นทางสายไหมนี้เข้าสู่เอเชีย ทั้งจีน เกาหลี พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย เช่นเดียวกัน ชาวเปอร์เซียที่นำเอาศาสนาอิสลามเข้ามา

ตอนหลังเส้นทางทางบกถูกเลิกใช้ไปเพราะเกิดสงคราม เหล่าคาราวานจึงพยายามเลี่ยงเส้นทางนี้ เส้นทางทางบกจึงถึงจุดเสื่อมสลายในที่สุด เส้นทางการค้าทางทะเลกลับเพิ่มมากขึ้นแทน ชาวเปอร์เซียซึ่งมาทางเรือก็นำเอาศาสนาอิสลามสู่ประเทศต่าง ๆ ที่แวะผ่าน เช่น แหลมมาลา ยูอินโดนีเซียและบางส่วนของฟิลิปปินส์

เส้นทางสายไหม (Silk Road)

เป็นเส้นทางโบราณที่ใช้เดินทางคมนาคมขนส่งสินค้าระหว่างประเทศจีนกับทวีปยุโรป เส้นทางสายไหมเกิดขึ้นมารวมหลายพันปีแล้ว เป็นเส้นทางการค้าที่มีโครงข่ายโยงใยที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษยชาติ ก่อกำเนิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสตกาล ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 ปีก่อนคริสตกาล ถึง ค.ศ.220) ในรัชสมัยของฮั่นอู่ตี้ แต่เราอาจเพิ่งมาคุ้นหูมากขึ้นเมื่อ 25 ปีก่อน ตอนที่ทางสถานีโทรทัศน์ NHK ของญี่ปุ่นที่ถ่ายทำสารคดีเกี่ยวกับการเดินทางตามแนวเส้นทางสายไหมในสมัยโบราณ ทำให้เราได้รู้จักความเป็นไปเป็นมาของเส้นทางสายไหมมากขึ้น เส้นทางสายไหมเป็นช่องทางสำคัญที่กระจายอารยธรรมโบราณของจีน ไปสู่ตะวันตก และเป็นสะพานเชื่อมในการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างจีนกับตะวันตกด้วย เส้นทางสายไหมนี้มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาวเอเชียเป็นอย่างมาก

คำว่าเส้นทางสายไหม (Silk Road)

คำว่า "เส้นทางสายไหม" หรือ "Silk Road" เพิ่งถูกเรียกอย่างเป็นทางการในกลางศตวรรษที่ 19 โดยนักปราชญ์ชาวเยอรมัน ชื่อว่า Baron Ferdinand von Richthofen เขาเป็นผู้บัญญัติชื่อนี้ขึ้นมา จนเป็นที่ยอมรับ ถึงแม้จะมีคนพยายามเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น ทางหยก เส้นทางอัญมณี เส้นทางพุทธศาสนา เป็นต้น เส้นทางนี้เริ่มจากทางตะวันออกที่เมืองฉางอันหรือซีอันในปัจจุบันของประเทศจีนไปสิ้นสุดที่ยุโรป ณ เมืองคอนสแตนติโนเปิล (Constantinople) สินค้าที่มีชื่อเสียง คือ ผ้าไหมจีน, แก้ว, เพชรพลอย, เครื่องเคลือบดินเผา, พรม เป็นต้น แต่เส้นทางนี้ก็ได้ออกไปเพราะเกิดสงคราม

เส้นทางสายไหมคือเส้นทางจากที่ใดไปที่ใด

เส้นทางสายไหมที่ผู้คนกล่าวถึงบ่อย ๆ นั้น หมายถึงเส้นทางบกที่ทางเขียนในสมัยซีอันของจีนสร้างขึ้นเส้นทางนี้เริ่มจากทางตะวันออกที่เมืองฉางอันหรือซีอันในปัจจุบันของประเทศจีนไปสิ้นสุดที่ทางทิศตะวันตกของกรุงโรม ระยะทางทั้งหมดถึง 7,000 กิโลเมตร และเส้นทางกว่า 5,000 กิโลเมตร ในจำนวนดังกล่าวอยู่นั้นอยู่ในดินแดนของประเทศจีน ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าเส้นทางสายไหม เส้นทางหลัก ๆ นั้นจะอยู่ในประเทศจีน เส้นทางบกสายนี้มีเส้นทางแยกสาขาเป็นสองสายไปทางทิศใต้และทางทิศเหนือของจีนและจากเมืองหลักของแต่ละเส้นทางจะมีเส้นทางแยกย่อยออกไปเหมือนเครือข่ายใยแมงมุม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง วัฒนธรรมในแต่ละยุค เส้นทางทิศใต้จากเมืองตุนหวงไปสู่ ทางตะวันตกโดยออกทางด้านหยางกวนผ่านภูเขาคุนหลุนและเทือกเขาซงหลินไปถึงต้าเย่ซือ (แถวซินเจียงและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอัฟกานิสถานในปัจจุบัน) อันซี (อิหร่านในปัจจุบัน) เถียวซือ (คาบสมุทรอาหรับปัจจุบัน) ซึ่งอยู่ทางตะวันตก ไปถึงอาณาจักรโรมันส่วนเส้นทางทิศเหนือจากเมืองตุนหวงไปสู่ทางตะวันตกโดยออกด้านอู๋เหมินกวน ผ่านเทือกเขาต้าไต้ของภูเขาเทียนชานและเทือกเขาซงหลินผ่านต้าหว่าน คางจวี (อยู่ในเขตเอเชียกลางของรัสเซีย) แล้วไปยังทิศตะวันตกเฉียงใต้ สุดท้ายรวมกันกับเส้นทางทิศใต้เส้นทางสองสายนี้เรียกว่า"เส้นทางสายไหมทางบก"

นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางสายไหมอีกสองสายซึ่งน้อยคนจะทราบสายหนึ่ง คือ "เส้นทางสายไหมทิศตะวันตกเฉียงใต้" เริ่มจากมณฑลเสฉวนผ่านมณฑลยูนนานและแม่น้ำอิรวดีจนถึงจังหวัดหม่องกงในภาคเหนือของพม่า ผ่านแม่น้ำชินดวินไปถึงมอพาร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย จากนั้นเลียบบแม่น้ำคงคาไปถึงภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียไปถึงที่ราบสูงอิหร่านเส้นทางสายไหม สายนี้มีประวัติยาวนานกว่าเส้นทางสายไหมทางบก เมื่อปี 1986 นักโบราณคดีได้พบซากอารยธรรมชางตุงที่เมืองกว่างอัน มณฑลเสฉวน ซึ่งห่างจากปัจจุบันประมาณสามพันกว่าปี ได้ขุดพบโบราณวัตถุจำนวนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเอเชียตะวันตกและกรีซ ในจำนวนนั้นมีไม้เท้าทองที่ยาว 142 เซ็นติเมตร "ต้นไม้วิเศษ" ที่สูงประมาณสี่เมตรและรูปปั้นคนทองแดง หัวทองแดงและหน้ากากทองแดง เป็นต้นที่มีทั้งขนาดใหญ่และเล็กต่าง ๆ กัน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าวัตถุโบราณเหล่านี้อาจจะถูกนำเข้ามาในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างตะวันตกและตะวันออก ถ้าความคิดเห็นประการนี้ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นความจริงเส้นทางสายไหม สายนี้ก็มิได้อยู่แล้วตั้งแต่กว่าสามพันปีก่อน

เส้นทางสายไหมทางทะเล

เส้นทางสายไหมอีกสายหนึ่งคือ นั่งเรือจากนครกวางเจาผ่านช่องแคบหม่านล่าเจีย (ช่องแคบมะละกาในปัจจุบัน) ไปถึงลังกา (ศรีลังกาในปัจจุบัน) อินเดียและอัฟริกาตะวันออกเส้นทางนี้ได้ชื่อ

ว่า "เส้นทางสายไหมทางทะเล" วัตถุประสงค์จากโซมาลีที่อัฟริกาตะวันออกยืนยันว่า "เส้นทางสายไหมทางทะเล" สายนี้ปรากฏขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งของจีน เส้นทางสายไหมทางทะเลได้เชื่อมจีนกับประเทศอารยธรรมที่สำคัญ และแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมของโลก ได้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในเขตเหล่านี้ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น "เส้นทางแลกเปลี่ยนระหว่างตะวันออกกับตะวันตก" เอกสารด้านประวัติศาสตร์ระบุว่า สมัยนั้นมาร์โคโพลก็ได้เดินทางมาถึงจีนโดยผ่าน "เส้นทางสายไหมทางทะเล" ตอนกลับประเทศ เขาได้ลงเรือที่เมืองเฉียวโจวของมณฑลฮกเกี้ยนของจีนกลับถึงเวนิส ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขาโดยผ่านเส้นทางสายนี้เหมือนกับการเปิดใช้เส้นทางสายไหมไม่เพียงแต่ทำให้เขตซินเจียงที่มีดินแดนกว้างใหญ่ไพศาล มีทางเชื่อมติดต่อกับเขตแดนชั้นในของจีนเท่านั้น แต่ยังเป็นอีกทางหนึ่ง ในการกระชับความสัมพันธ์ทาง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างเขตแดนชั้นในของจีนกับซินเจียง โดยเฉพาะกับเอเชียกลางและเอเชียตะวันตกด้วย ดังนั้น จึงมีการค้นพบโบราณวัตถุมีคุณค่าจำนวนมากปรากฏตามเส้นทางสายไหมนี้ เช่น เมืองโบราณ สุสาน ในสมัยโบราณ กำแพงเมืองจีนเก่าแก่ วัดวาอารามและถ้ำผา เป็นต้น ดังนั้นเส้นทางสายไหมจึงได้แสดงบทบาท อันสำคัญยิ่งในการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างจีนกับต่างประเทศ เส้นทางสายไหมจึงเป็นแหล่งขุมทรัพย์ความรู้ทางโบราณคดีที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนในยุคหลัง

ปัจจุบันเส้นทางสายไหมแห่งนี้ นอกจากจะเป็นแหล่งความรู้ทางโบราณคดีและมนุษยวิทยาแล้วยังกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจีนอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเส้นทางสายไหม

ว่าด้วยเรื่องยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม

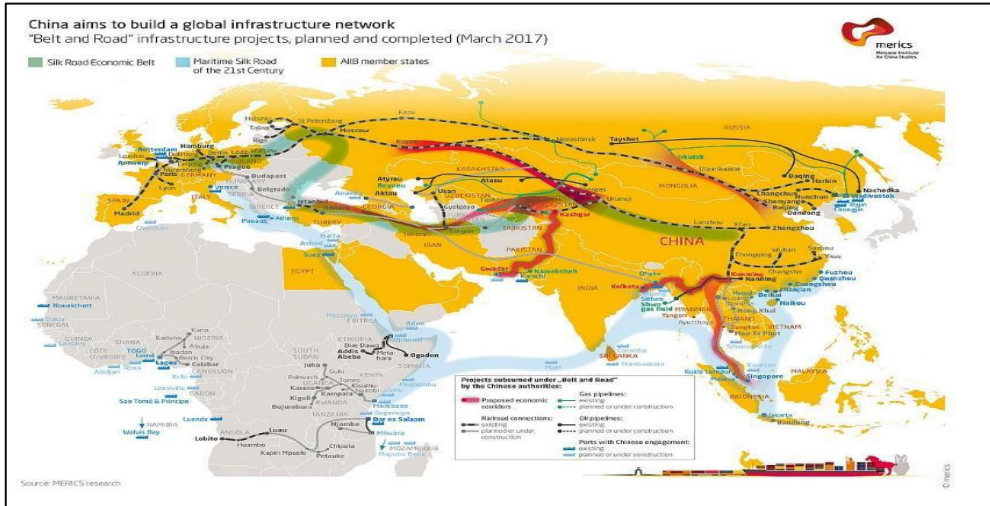
โครงการ one belt, one road (obor) หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษ 21 ที่ริเริ่มโดยจีนเพิ่งเริ่มต้นโครงการได้ไม่นานความคืบหน้าจึงมีไม่มาก แต่การประชุมสุดยอด obor เมื่อ 14 - 15 พฤษภาคม 2013 ทำให้คนทั่วโลกหันมาสนใจกับโครงการนี้ เพราะอยากจะทำรู้ว่าจีนจะก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้นำที่ส่งเสริมการค้าโลกโดยชักจูงผู้นำประเทศต่างๆ มาเข้าร่วมประชุมได้มากน้อยเพียงไร ในยามที่สหรัฐอเมริกาในสมัยโดนัลด์ ทรัมป์ หันไปยึดนโยบาย "อเมริกาต้องมาก่อน" ทั้งที่โครงการ obor ดำเนินไปแล้ว 3 ปีกว่า หลังจากที่จีนประกาศเปิดตัวโครงการครั้งแรก การประชุมระดับสุดยอดของผู้นำประเทศจึงเป็นเรื่องจำเป็นไม่เพียงแค่การประเมินเป้าหมายเหตุผลของโครงการ obor แต่ยังรวมถึงการประเมินความสำเร็จและผลกระทบของโครงการต่อประเทศที่เกี่ยวข้องเพราะ obor เป็นโครงการโครงสร้างพื้นฐานระดับโลกที่มีขนาดใหญ่มากถ้าจะเทียบกับโครงการมาร์แชลของสหรัฐฯ คิดมูลค่าในปัจจุบัน 130 พันล้านดอลลาร์ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจยุโรป หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีขนาดแค่

1 ใน 11 ของ obor เท่านั้นในเดือนกันยายน 2013 สี จิ้นผิง ประธานาธิบดีจีน ในช่วงไปเยือนคาซัคสถานแถลงเปิดตัวครั้งแรกถึงการเริ่มโครงการ “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” ที่ประกอบด้วยเครือข่ายถนนและเส้นทางรถไฟเชื่อมจีนกับยุโรปผ่านเอเชียกลางในเดือนตุลาคม ต่อมาเมื่อไปเยือนอินโดนีเซีย สี จิ้นผิง กล่าวเปิดตัวโครงการ “เส้นทางสายไหมทางทะเล” ที่เชื่อมท่าเรือจีนกับท่าเรือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และยุโรป ตลอดเส้นทางบกและเส้นทางทะเลจะมีการลงทุนปรับปรุงท่าเรือ และสร้างศูนย์การผลิตอุตสาหกรรมและการค้าขึ้นมา โครงการเครือข่ายเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลนี้มีชื่อเรียกอยู่หลายอย่าง เช่น การริเริ่มแถบและเส้นทาง (belt and road Initiative) หรือ หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (one belt, one road) โครงการเส้นทางบกมีชื่อเป็นทางการว่า “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” (silk road economic belt : sreb) ส่วนเส้นทางมหาสมุทร เรียกว่า “เส้นทางสายไหมทางทะเล” (maritime silk road) เมื่อ สี จิ้นผิง เองกล่าวถึงโครงการนี้โดยรวมจะใช้คำในภาษาจีนว่า “yi dia yi lu” ที่หมายถึง “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” นั่นเอง (ปรีดี บุญซื่อ. 2560 : ออนไลน์)

โครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ประกอบด้วยเฉลี่ยทางบก 6 เส้นทาง และเส้นทางทะเล 1 เส้นทาง เส้นทางเฉลี่ยทางบก ประกอบด้วยคือ

1. เส้นทางยูเรเชีย (eurasia) จากตะวันตกจีนถึงตะวันตกรัสเซีย
2. เส้นทางจีน - มองโกเลีย - รัสเซียตะวันออก
3. เส้นทางตะวันตกจีน - เอเชียกลาง - ตุรกี
4. เส้นทางจีน - แหลมอินโดจีน-สิงคโปร์
5. เส้นทาง จีน - ปากีสถาน

6. เส้นทางจีน - พม่า - บังกลาเทศ - อินเดีย ส่วนเส้นทางทะเล เริ่มจากเมืองชายฝั่งของจีนผ่านสิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ภาพประกอบที่ 1 : โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง

โครงการเส้นทางสายไหมศตวรรษ 21 จะใช้เงินลงทุน 1.4 ล้านล้านดอลลาร์ เกี่ยวข้องกับ 60 ประเทศ ในเอเชีย ตะวันออกกลาง ยุโรป แอฟริกาตะวันออกและเหนือ ส่งผลต่อร้อยละ 65 ของประชากรโลก มีผลกระทบต่อ 1 ใน 3 ของเศรษฐกิจโลก และ 1 ใน 4 ของการค้าโลก จีนกล่าวว่า ความสำเร็จของโครงการที่ผ่านมา ได้แก่ โครงการเอเชียเศรษฐกิจจีน - ปากีสถาน มูลค่า 62 พันล้านดอลลาร์ ที่ประกอบด้วย การสร้างถนน เส้นทางรถไฟ และโรงไฟฟ้า โครงการท่าเรือศรีลังกา 1.1 พันล้านดอลลาร์ โครงการรถไฟความเร็วสูงในอินโดนีเซีย และการสร้างนิคมอุตสาหกรรมในเขมร เป็นต้น (ปรีดี บุญซื่อ. 2560 : ออนไลน์)

กล่าวได้ว่า โครงการ obor เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักที่จีนริเริ่มดำเนินการในห้วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาประกาศเปิดตัวโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในปี 2556 เพื่อเพิ่มการเชื่อมต่อระหว่างจีนกับบรรดาประเทศต่าง ๆ ที่อยู่บนเส้นทางระหว่างจีนกับยุโรป obor แสวงหาการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม พลังงาน การค้า และการสื่อสาร รวมทั้งด้านอื่น ๆ โดยเนื้อแท้แล้ว obor เป็นการสานต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของจีนที่กำลังดำเนินการอยู่เพื่อมุ่งผลักดันการเชื่อมโยงและเส้นทางการค้าในภูมิภาคเพิ่มบทบาทของบริษัทจีนในเวทีสากล และเพิ่มการเข้าถึงตลาดโลกของจีน หรืออีกนัยหนึ่ง คือภาคต่อของของยุทธศาสตร์ออกสู่ตลาดโลก (going out strategy) ของจีนผ่านมาตรการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของรัฐบาลจีนที่ดำเนินต่อเนื่องมากกว่าทศวรรษ

โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ obor ประกอบด้วย 2 ส่วนหลักคือ วงแหวนเศรษฐกิจเส้นทาง สายไหมทางบกและเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 โดยวงแหวนเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมทางบก มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรปผ่านทางเอเชียกลางและเอเชียตะวันตก ส่วนเส้นทางสายไหม ทางทะเลจะเชื่อมจีนกับยุโรป ผ่านเส้นทางเดินเรือที่เชื่อมผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ และแอฟริกา นอกจากนี้สองเส้นทางการเชื่อมต่อหลักนี้ โครงการ obor ยังรวมถึงการพัฒนาโครงข่ายการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และเส้นทางเพิ่มเติมที่จะเชื่อมต่อกับ 2 ระเบียงเศรษฐกิจสำคัญ (inclusive development International. มปป. : 1) obor มีความมุ่งหวังเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่างๆ โดยการกำหนดกรอบการทำงานในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพหุภาคีของจีน เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การเชื่อมโยงทางบก (silk road economic belt) และ 2. การเชื่อมโยงทางทะเล (maritime silk road)

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม ค.ศ. 2015 รัฐบาลจีนได้ประกาศวิสัยทัศน์และปฏิบัติการว่าด้วยการร่วม สร้างแนวเขตเศรษฐกิจบนเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 โดยมีแนวคิด ในภาพรวมและ กรอบความร่วมมือของฝ่ายจีนสำหรับ the “belt and road” Initiative อย่างเป็นระบบ โดยมีข้อเสนอและเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ (ปรารภนา คงนาค. 2558 : ออนไลน์) 1. The “Belt and Road” ได้เชื่อมโยงเอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันตก แอฟริกาเหนือ และยุโรป เข้าด้วยกัน เพื่อให้ภูมิภาคเหล่านี้ได้แลกเปลี่ยนและสร้างประโยชน์ร่วมกัน ในการสร้างห่วงโซ่อุปทาน ห่วงโซ่ธุรกิจ ห่วงโซ่คุณค่า และการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการสร้างระเบียงเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ และช่องทางการขนส่งคมนาคมที่สะดวก ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสูงเพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนาประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลและพื้นที่ทุรกันดาร อีกทั้งเป็นการช่วยลดต้นทุนการค้าการลงทุนและขจัดการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ อันเป็นการผลักดันให้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจความเสรีทางการค้าและการลงทุน ตลอดจนการเปิดตลาดซึ่งกันและกันของประเทศที่มีความประสงค์ตามเส้นทางสายนี้ให้มีระดับสูงยิ่งขึ้น โดยข้อเสนอดังกล่าวเป็นเหตุผลทางการเมืองและเศรษฐกิจ ถือเป็น การส่งสัญญาณว่าจีนต้องการสันติภาพ เปิดกว้างและต้องการหยิบยื่นโอกาสการพัฒนาให้กับเอเชียและโลก 2. The “Belt and Road” จะยึดถือความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานและเป็นแกนหลัก พร้อมทั้งยึดถือการแลกเปลี่ยนบุคคลและวัฒนธรรมเป็นตัวหนุนสำคัญ โดยไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศในภูมิภาค ซึ่งฝ่ายจีนจะปฏิบัติตามหลักการร่วมหารือกับประเทศตามเส้นทางสายนี้ ร่วมกันระดมความคิดเห็นและอาศัยความร่วมมือระหว่างกันผลักดันให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยข้อเสนอดังกล่าวถือเป็นเหตุผลทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และถือเป็น การส่งสัญญาณว่าจีน

จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในระดับประชาชนตามเส้นทางสายไหม วิสัยทัศน์และปฏิบัติการในการร่วมสร้างวงแหวนเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 โครงการจะเป็นประโยชน์แก่ทุกประเทศที่เข้ามาร่วมมือ จะสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ จะพัฒนาความร่วมมือในภูมิภาคจะสร้างความเข้มแข็งในการแลกเปลี่ยน และจะส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนาปลูกฟื้นคืนชีพเส้นทางสายไหมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการแผ่อิทธิพลและแสวงหาผลประโยชน์ของจีนด้วยการเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ โดยจีนมีความมุ่งหวังกับกลุ่มอาเซียนอย่างมาก ว่านโยบายเส้นทางสายไหมเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์เข้าตะวันตก มุ่งลงใต้ หรือยุทธศาสตร์ 1 เขต 1 เส้นทาง (one belt and one road) ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1 การเชื่อมโยงทางบก (silk road economic belt) เป็นการเชื่อมโยงประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเส้นทางสายไหมเดิม ประกอบด้วย 3 เส้นทาง ได้แก่

- เส้นทางที่ 1 เชื่อมโยงจีนกับเอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป
- เส้นทางที่ 2 เชื่อมโยงจีนกับอ่าวเปอร์เซีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ผ่านทางเอเชีย

กลาง และตะวันออกกลาง

- เส้นทางที่ 3 เชื่อมโยงจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้

ข้อริเริ่มดังกล่าวเป็นการบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการขยายการค้าในระดับภูมิภาค โดยจะมีการสร้าง eurasian land bridge อันเป็นการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ จีน-มองโกเลีย-รัสเซีย ระเบียงเศรษฐกิจ จีน - เอเชียกลาง - เอเชียตะวันตก และระเบียงเศรษฐกิจ จีน - อินโดจีน เป็นต้น

2.2 การเชื่อมโยงทางทะเล (maritime silk road) หรือ รู้จักกันดีในชื่อ “เส้นทางสายไหม ด้านเศรษฐกิจทางทะเลในศตวรรษที่ 21” (21 century maritime silk route economic belt) ถือเป็น ข้อริเริ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านต่างๆ รวมถึงด้านการลงทุนระหว่างจีนกับประเทศในแถบภูมิภาคมหาสมุทร ได้แก่ อาเซียน โอเชียเนีย แอฟริกาเหนือ แปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย โดยจะมีการสร้างระเบียงเศรษฐกิจ จีน - ปากีสถาน และระเบียงเศรษฐกิจ จีน - บังคลาเทศ - อินเดีย เป็นต้น

กล่าวได้ว่า เส้นทางสายไหมในยุคศตวรรษที่ 21 (one belt and one road) ถือเป็นปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีน เพื่อแข่งขันกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของโลกตะวันตก จากความพยายามเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและแผ่อิทธิพลไปสู่ประเทศบนเส้นทางสายไหม เป็นการสร้างพื้นฐานเพื่อขยายอาณาจักรจีนให้ยิ่งใหญ่ โดยการหยิบยื่นข้อเสนอถึงความร่วมมือทางการเมือง

เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อร่วมกันสร้างสันติภาพ มิตรภาพ และประโยชน์ระหว่างกันกับประเทศต่าง ๆ ตามเส้นทางดังกล่าว เพราะหากการผลักดันของจีนประสบความสำเร็จ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนจะมีเสถียรภาพทั้งในด้านเงินทุน โครงสร้างพื้นฐานและการเงิน จนกระทั่งเงินฝืดขึ้นมาเป็นพญามังกรได้อย่างสง่างาม ในฐานะ อภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก (ปรารภณา คณาค. ออนไลน์ : 2558)

โครงการ OBOR สะท้อนให้เห็นถึงการกลับมาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนนอกประเทศของจีน โดยเฉพาะในโครงการที่ขยายการเชื่อมโยงระดับภูมิภาค มีการจัดตั้งกองทุนใหม่ขึ้นมาอีกหลายกองทุนเพื่อสนับสนุนโครงการเป็นการเฉพาะ และบรรดาบริษัทและสถาบันต่างๆ ก็ออกมาสนับสนุนและประกาศแผนเพิ่มการลงทุนและให้กู้แก่โครงการภายใต้เส้นทางนี้อย่างรวดเร็ว หาก obor ประสบความสำเร็จในการสร้างโอกาสใหม่สำหรับการลงทุนและระดมแหล่งเงินทุนใหม่ ภาคเอกชนจีนจะได้รับประโยชน์จากสัญญาเพื่อออกแบบพัฒนาและดำเนินโครงการภายใต้ นโยบายนี้ โดยเฉพาะกับบรรดาธุรกิจจีนที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลจีนในการแสวงโอกาสการลงทุนในกลุ่มประเทศ obor แต่บริษัทเอกชนจำนวนมาก ก็แสดง การสนับสนุนด้วยเช่นกัน การเชื่อมต่อที่เพิ่มขึ้นอาจสร้างตลาดใหม่ให้ภาคส่งออกของจีน ขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งพลังงานที่จีนต้องการอย่างมากด้วย นอกจากนี้เพิ่มอิทธิพลให้จีนในกิจการเศรษฐกิจโลกแล้ว โครงการนี้ยังจะเพิ่มโอกาสให้แก่จีนในการส่งออกเทคโนโลยี และกำลังการผลิตที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศอีกด้วย วิสัยทัศน์ obor ให้ความสำคัญกับศักยภาพของการขยายความร่วมมือและการลงทุน เพื่อผลประโยชน์ของจีนและของบรรดาประเทศที่ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังอยู่ในระดับด้อยพัฒนา การเพิ่มขึ้นของแหล่งเงินทุนเพื่อโครงสร้างพื้นฐานจะได้รับการต้อนรับ อย่างดีจากบรรดาประเทศตลอดเส้นทาง obor อย่างไรก็ตาม เพื่อให้โครงการนี้จะสามารถบรรลุพันธะสัญญาที่จะพัฒนาแบบ “ได้กันทั้งสองฝ่าย” (win - win) นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่การไหลเวียนของเงินโครงการจะต้องมีความยั่งยืนไม่ก่อผลกระทบอันตราย และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการนั้นๆ (Inclusive Development International. มปป. : 4)

ว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์ : นโยบายเส้นทางสายไหม

เป้าหมายสำคัญของนโยบายเส้นทางสายไหม

เส้นทางสายไหมศตวรรษ 21 เป็นโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลก ที่จะมีส่วนช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าโลก การริเริ่มโครงการนี้จีนมีเป้าหมายทั้งด้าน

ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ประการแรก เศรษฐกิจจีนต้องการแรงกระตุ้นใหม่ ๆ ปัจจุบัน เศรษฐกิจจีนเติบโตลดลงต่ำกว่าร้อยละ 8 การเติบโตที่ต่ำลงอีกเป็นเรื่องที่เลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกันกำลังการผลิตต่าง ๆ ของประเทศก็ล้นเกิน จีนจึงต้องการเครื่องยนต์ใหม่ที่จะมาช่วยขับเคลื่อน เศรษฐกิจ โครงการ obor จึงช่วยระบายนำการผลิต ของจีน ประการที่ต่อมา เส้นทางสายไหม จะช่วยสนับสนุนความต้องการด้านพลังงานของจีน เช่น โครงการ ท่อก๊าซในเอเชียกลาง โครงการ ทำเรื่อน้ำลึกในเอเชียใต้ และประการสุดท้ายคือ เป้าหมายของจีน ด้านภูมิรัฐศาสตร์ จีนต้องการ อาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจมาสร้างเสถียรภาพในเอเชียกลาง ภูมิภาคที่เต็มไปด้วยความแปรปรวน ทางการเมือง แม้จีนจะปฏิเสธว่า obor ไม่ใช่ “โครงการมาร์แชล” ของจีน แต่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ เกิดขึ้นในบรรดาประเทศตามเฉลี่ยเส้นทางสายไหม เป็นหนทางหนึ่งที่จะป้องกันความขัดแย้ง ในภูมิภาคนี้ การดำเนินโครงการ obor รวมทั้งการจัดตั้งธนาคารการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (asian infrastructure investment bank- aiib) และกองทุนเส้นทางสายไหม (silk road fund) แสดงให้เห็นว่าจีนพร้อมที่จะมีบทบาทเต็มที่ในระดับโลกและภูมิภาค หลายสิบปีที่ผ่านมาจีนมี บทบาทเป็นประเทศผู้ตาม นโยบายต่างประเทศจีนคือก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอย่างสันติ โดยเลี่ยง ไม่ทำตัวเป็นข่าวดังดัง จีนจึงเป็นประเทศสมาชิกชุมชนเศรษฐกิจโลกที่ไม่แสดงบทบาท (มติชน. 2559 : 345)

การบริหารจัดการของ obor ของจีน

obor ไม่ใช่สถาบัน และไม่ได้ดำเนินการด้วยการประสานงานขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นโครงการที่ขับเคลื่อนโดยรัฐบาล และอยู่ภายใต้การดูแลของกลุ่มผู้นำเพื่อความคืบหน้าการ พัฒนาโครงการ obor (the leading group for advancing the development of one belt one road) ซึ่งมีสมาชิกรวมถึงเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาล และมีประธานเป็น “จาง เกาลี” ผู้ซึ่ง เป็นรองประธานาธิบดีประเทศจีน และเป็นสมาชิกคณะกรรมการประจำกรมการเมืองของพรรค คอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนด้วย 8 บทบาท ที่ชัดเจนของกลุ่มผู้นำนี้แทบไม่เป็นที่รับรู้เลย แต่การที่ สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงดังกล่าวก็สะท้อนให้เห็นแล้วว่ากลุ่มนี้มีความสำคัญ เพียงไร ในสายตาของบรรดารัฐบาลสมาชิก จีนกำลังอยู่ระหว่าง การพัฒนาแผนงานรายภาคเป็น การเฉพาะ ทั้งภาคพลังงาน การเกษตร พืชภัยสิ่งแวดล้อม การศึกษาและความร่วมมือทาง วัฒนธรรมภายใต้โครงการนี้ อย่างไรก็ตาม เอกสารวิจัยทัศน์ OBOR ระบุว่า การพัฒนา ของ โครงการเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่นแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และมีจีนทำหน้าที่ประสานประเทศ ต่าง ๆ ตลอดเส้นทาง obor “เพื่อหาข้อสรุปเรื่องตารางเวลา แผนที่นำทางและความสอดคล้องกัน โครงการพัฒนาระดับชาติและแผนความร่วมมือระดับภูมิภาค” พิจารณาจากธรรมชาติโดยรวมของ

OBOR อีกหลายตัวละคร ดูเหมือนจะเข้ามามีส่วนในโครงการอนาคตของ obor รวมทั้ง หน่วยงาน
รัฐจีนที่รับผิดชอบด้านการลงทุนนอกประเทศ หน่วยงานระดับชาติหรือรอง ๆ ลงไปของบรรดา
ประเทศเจ้าภาพ ผู้บังคับใช้กฎหมาย บริษัทสัญชาติจีน บริษัทร่วมลงทุนที่ไม่ใช่สัญชาติจีน สถาบัน
การเงินทั้งของรัฐและเอกชนหลากหลายและอื่น ๆ การคุ้มครองด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของ
obor รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีนประกาศว่า obor จะดำเนินการ “หารือ
อย่างกว้างขวาง” และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างโปร่งใสและเปิดกว้าง 10 วิสัยทัศน์ OBOR ระบุถึง
ภาระผูกพันแบบกว้าง ๆ ไว้จำนวนหนึ่ง รวมถึงการส่งเสริมโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ
เรียกร้องให้บริษัทที่ดำเนินการภายใต้ obor เข้าไปมีส่วนในเศรษฐกิจ การจ้างงานและวิถีชีวิตใน
ระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังระบุว่า การดำเนินโครงการควรส่งเสริมทิศทาง “สีเขียว” และ
“คาร์บอนต่ำ” คำนี้ถึงผลกระทบต่อในมิติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม
เนื่องจากมีตัวละครจากหลากหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอนดำเนินการ
จึงไม่มีชุดของมาตรฐานหรือแนวทางที่ชัดเจนในการประยุกต์การดำเนินการด้านสังคมและ
สิ่งแวดล้อมหรือด้านอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น โครงการมีพันธะผูกพัน ที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย
และระเบียบภายในประเทศ เช่นเดียวกับพันธะต่อนโยบายและมาตรการคุ้มครองของบรรดาสถาบัน
เงินทุนและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละโครงการ ตัวอย่างเช่น หาก aiib ให้การสนับสนุนโครงการ
หนึ่งบนเส้นทาง one belt one road กรอบมาตรการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของ aiib ก็จะถูก
นำมาใช้เช่นเดียวกัน ธนาคารเฉพาะด้านของจีนอย่างธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกก็จะต้อง
ปฏิบัติตามกฎหมาย และนโยบายภายในของแต่ละท้องถิ่นของโครงการการเงินสำหรับโครงการ
ภายใต้ obor โครงการภายใต้ OBOR ต้องการเงินหลายพันล้านดอลลาร์ในระยะอันใกล้นี้เงินทุน
เหล่านี้จะมาจากหลากหลายแหล่ง ซึ่งหลายแหล่งไม่ใช่แหล่งเงินทุนใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ธนาคาร
เฉพาะกิจของจีนรวมถึงธนาคารเพื่อการพัฒนาจีนได้ให้การ สนับสนุนการเงินกับหลายโครงการซึ่ง
ปัจจุบันเป็นโครงการอยู่บนเส้นทาง obor มานานกว่าทศวรรษแล้ว บรรดาธนาคารพาณิชย์จีนก็มี
บทบาทในหลายประเทศตลอดเส้นทางเช่นเดียวกับกองทุน รวมตราสารทุนและบริษัทด้านการ
ลงทุนของจีนจำนวนมาก นับแต่เปิดตัว obor องค์กรเหล่านี้ได้มีการตั้งกองทุนขึ้นใหม่และรับเงิน
สนับสนุนเพิ่มจากรัฐบาล หลายกองทุนตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการสนับสนุนการเงินเฉพาะแก่โครงการ
obor ที่รู้จักกันดีก็คือ กองทุนเส้นทางสายไหม จีนยังได้ประกาศอีกว่ามีแผนจะพิจารณา การขยาย
โครงการเงินช่วยเหลือต่างประเทศ ที่เน้นสนับสนุนโครงการด้านการคมนาคม พลังงานและ
โทรคมนาคมในประเทศตามเส้นทาง obor

การถ่วงดุลอำนาจสหรัฐอเมริกา

จีนมีความจำเป็นต้องถ่วงดุลอำนาจกับสหรัฐอเมริกาหลังจากที่ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ประกาศใช้นโยบายปรับสมดุลในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (pivot to asia) โดยมีเป้าหมายเพื่อขัดขวางจีน ไม่ให้ผงาดขึ้นมาใช้อำนาจและเพื่อขยายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคดังกล่าว โดยในช่วง 10 ปีก่อน ที่จะประกาศนโยบายนี้ สหรัฐอเมริกาได้เข้าไปทำสงครามในอิรักและอัฟกานิสถานและไม่ได้ให้ความสำคัญกับเอเชีย - แปซิฟิกมากนัก โดยเมื่อประมาณปลายปี ค.ศ. 2011 ต่อเนื่องกับต้นปี ค.ศ. 2012 ประธานาธิบดี โอบามาได้ประกาศปรับบทบาทในเอเชีย - แปซิฟิก ด้วยการขยายและกระชับบทบาทกับภูมิภาคนี้ สหรัฐอเมริกาได้เรียกการดำเนินการนี้ว่าการทวนกลับ (pivot) หรือการปรับสมดุล (rebalancing) เพื่อให้สหรัฐอเมริกาได้รับความน่าเชื่อถือจากประเทศในภูมิภาคมากขึ้น การปรับสมดุลครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการยับยั้งการขยายบทบาทของจีน ซึ่งมีศักยภาพในการครองความเป็นใหญ่ในภูมิภาคและท้าทายความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐอเมริกา (Nils Svardh Weidel. 2012 : 5)

การประกาศใช้นโยบายปรับสมดุลในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก มีสาเหตุมาจากการที่สหรัฐอเมริกามีความกังวลเกี่ยวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน รวมถึงบทบาทของจีนที่เพิ่มขึ้นในเอเชียทั้งด้านการทหาร การทูต และความมั่นคง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการเดินเรือในทะเลจีนใต้อย่างเสรี ซึ่งเป็นพื้นที่ผลประโยชน์ ที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้สหรัฐอเมริกาต้องกลับมาปรับบทบาทในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิกให้มากขึ้น (สุรชาติ บำรุงสุข. 2557 : 50 - 51)

การลดความขัดแย้งระหว่างประเทศ

เพื่อลดความขัดแย้งในเรื่องข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ โดยนับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา จีนดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงที่แข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นในทะเลจีนใต้ โดยการเพิ่มบทบาทของจีนในทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์นั้นส่งผลให้ประเทศที่ยังมีข้อพิพาทกับจีน มองว่าเป็นจีนเป็นภัยคุกคามและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของจีน อย่างมาก ทั้งที่หลักการสำคัญของ obor ก็คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสันติ และความปรารถนาต่อโลกแห่งความกลมเกลียว (Feng Lu et al. 2017 : 187)

การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน

จีนต้องการที่จะรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจในสภาวะที่ความได้เปรียบที่จีนเคยมีได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น ค่าแรงในจีนและค่าเงินหยวนที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้จีนต้องผลักดันรูปแบบ

เศรษฐกิจใหม่ โดยการดำเนินนโยบายก้าวสู่ระดับโลก (go global) ดังนั้น นโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเล แห่งศตวรรษที่ 21 ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับภูมิภาคต่างๆ และนำเงินก้าวไปสู่การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก (Nils Svardh Weidel. 2012: 5)

จากเป้าหมายทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น คือ 1. การถ่วงดุลอำนาจสหรัฐอเมริกา 2. ความต้องการลดความขัดแย้งระหว่างประเทศ และ 3. การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน จีนต้องการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ด้วยการใช้นโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 นโยบายดังกล่าว มีลักษณะเป็นการใช้ soft power นำบนพื้นฐานการมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคม และพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้เกิดความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น รวมถึงการสร้าง ความไว้วางใจระหว่างกัน พร้อมให้การสนับสนุนทางการเงิน โดยการก่อตั้งสถาบันการเงินเพื่อสนับสนุน การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2560 : ออนไลน์)

การเตรียมความพร้อมในการรับมือด้วยของประเทศไทย

Position ไทยในเส้นทางสายไหม One Belt One Road

เส้นทางสายไหม one belt one road เป็นแนวคิดริเริ่มของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง มาตั้งแต่ ปี 2013 ที่จะนำเส้นทางเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตมาขับเคลื่อนอย่างเป็นทางการ ซึ่งเมื่อวันที่ 14 พ.ค. 2016 จีนได้จัดการประชุม belt road forum for international cooperation โดยได้เปิดเผยรูปแบบเส้นทางดังกล่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับ 65 ประเทศ พร้อมทั้งเชิญผู้นำ 29 ประเทศ เข้าร่วมประชุม เพื่อร่วมกันสร้างความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมสำหรับจุดยืนของไทย นางอภิรดี ตันตราภรณ์ ให้ความเห็นว่า ทางการเงินได้ให้ความสำคัญเส้นทางทั้งหมดเป็น 2 ส่วน คือ silk road และ china indochina connectivity ซึ่งไทยตั้งอยู่กึ่งกลางของอาเซียน แม้ไม่ใช่เส้นทางที่จีนผ่านแต่อยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สามารถเชื่อมต่อเส้นทางไปยังเส้นทางสายไหม พร้อมตักตวงผลประโยชน์ให้ได้อย่างคุ้มค่า

ภาพรวมผลประชุมครั้งนี้เป็นอย่างไร

obor เป็นแนวคิดริเริ่มของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง มาตั้งแต่ปี 2013 การประชุมครั้งนี้เปรียบเสมือน grand opening จากเดิมเราจะเห็นภาพเป็นจุด ๆ แต่ในการประชุมครั้งนี้เงินได้วาดภาพร้อยเรียงเป็นเรื่องราวทั้งหมดขึ้น บนเส้นทาง obor มีประเทศที่เกี่ยวข้อง 65 ประเทศ จีนได้เชิญผู้นำ 29 ประเทศ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีผู้นำจากทุกทวีปบนเส้นทางนี้มาร่วมประชุมเห็นการ

วางแผนมาสเตอร์แพลนที่ชัดเจน และการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ในด้านการสร้างความเชื่อมโยง (connectivity) ด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ (infrastructure) ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ทั้งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ ซึ่งจีนไปลงทุนให้ความช่วยเหลือหลายประเทศ แต่สิ่ง ที่น่าสนใจมากคือ ความเชื่อมโยงทางด้านนโยบาย เพราะกฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ ในแต่ละประเทศ จำเป็นต้องเชื่อมโยงให้กลมกลืนให้เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อให้การไหลเวียนของสินค้าผ่านเส้นทางนี้ สะดวก รวดเร็ว ลดค่าใช้จ่าย ขณะที่ความเชื่อมโยงทางการค้ามองเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า (trade facilitation) เป็นหลักและความเชื่อมโยงทางการเงิน จีนตั้งธนาคาร aiib (asian infrastructure investment bank) ใ้เม็ดเงินลงทุนเข้ามาในอาเซียน

มุมมองของจีนที่มีต่อไทย

จีนมองภาพใหญ่ไม่ได้เจาะจงประเทศไหน ท่านสีจะพูดถึงเส้นทางทั้งหมดมองออกเป็น 2 ส่วนคือ silk road และ china - indochina connectivity เห็นชัดว่าเจาะเข้ามาอินโดจีน แน่นนอนว่าส่วนหนึ่งจะอยู่ ในอาเซียน ซึ่งตรงกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสร้างความเชื่อมโยงทางการค้า inclusivity ไม่ทอดทิ้งใครไว้เบื้องหลังจุดยืนของไทยไทยอยู่ตรงกลาง มีถนน east - west corridor เชื่อมตัดกับเวียดนามไปเมียนมา หรือเหนือ - ใต้ เชื่อมตัดจากเวียดนามลงมา ผ่านจีนลงมาทางลาว มาไทย แม้ว่าไม่ได้อยู่บนเส้นทางแต่อยู่บน "จุดยุทธศาสตร์" เราวาง position นี้ ลงล็อกพอดี โดยเฉพาะเมื่อขยาย eastern economic 51 ประโยชน์ที่จะได้รับแน่นอนว่าจีนต้องหวังผลประโยชน์ต่อประเทศ แต่ว่าผลประโยชน์มันสอดคล้องกัน เราก็ได้เขาก็ได้ ไม่ได้มีอะไรเสียหาย ทุกประเทศมีโอกาสขึ้นกับว่าจะคว้าโอกาสนั้นอย่างไร ไทยสามารถทำการค้ากับทุกประเทศที่อยู่บนเส้นทางนี้ได้รวมไปถึงรัสเซียเชื่อมไปถึงยุโรปถึงอังกฤษ ขึ้นอยู่ที่ว่าจะเลือกว่าเส้นทางใดจะคุ้มทุนสำหรับสินค้าแต่ละชนิดไม่เหมือนกัน

สรุป (Conclude)

โครงการเส้นทางสายไหม หรือ one belt one road ของจีนที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ นับเป็นอีกหนึ่งโอกาสของไทยที่จะขยายการค้าการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เชื่อมโยงสู่ตลาดโลกผ่านเส้นทางสายนี้ แม้ว่าไทยจะไม่ได้อยู่บนเส้นทาง one belt one road โดยตรง แต่ยังมีอีกหนึ่งโครงการที่เชื่อมต่อมาจาก one belt one road นั่นก็คือ china - indochina นอกจากนี้ ไทยยังตั้งอยู่แนวระเปียงเศรษฐกิจจีน - อินโดจีน ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนในภูมิภาค ทั้งนี้ จึงจำเป็นต้องเร่งกระชับความสัมพันธ์ทางการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ยุทธศาสตร์หุ้นส่วนเศรษฐกิจเจรจากับประเทศคู่ค้าให้เข้ามา

ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรืออีอีซี ซึ่งได้รับการตอบรับ จากนักลงทุนเป็นอย่างมากพร้อมแสดงความสนใจเข้ามาลงทุนในอีอีซี โดยได้ชี้ให้เห็นว่า การมาลงทุนในอีอีซีสามารถใช้ประโยชน์จาก one belt one road ได้ เพราะไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาค และยังขยายโอกาสไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ clmv ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม และเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก ผ่านเส้นทาง one belt one road ไม่เพียงเท่านั้น ตามแนวเส้นทาง one belt one road จะยังทำให้เกิดตลาดใหม่ เกิดเมืองใหม่ เกิดศูนย์กลางการค้าใหม่ขึ้นมารองรับการค้าขาย ซึ่งจะเป็นอีกหนึ่งโอกาสที่ไทยจะได้รับประโยชน์ด้านการส่งออกสินค้าและบริการของไทยจะมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มอาหารไปยังเมืองใหม่ที่จะเกิดขึ้นตามแนวเส้นทางนี้ ทั้งนี้ การใช้ประโยชน์จากเส้นทาง one belt one road แต่ละประเทศต้องมีการปรับกฎเกณฑ์และกฎระเบียบด้านการค้าให้สอดคล้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติมัย ธนณาเคนทร์. (2559). นโยบายเส้นทางสายใหม่ทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 ของจีน : ผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). One Belt and One Road: โอกาสและอุปสรรคสำหรับอาเซียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635149>. [10 มกราคม 2564]
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). กรุงเทพฯ, พระเจ้าตากฯ และประวัติศาสตร์ไทย ว่าด้วยประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์นิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2525). ประวัติศาสตร์นิพนธ์ตะวันตก. กรุงเทพฯ : มูลโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัตยยะ. (2525). หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์.
- ชนกพร ทองตากรณ์. (2561). การวิเคราะห์นโยบายเส้นทางสายใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของจีน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://opac.library.mju.ac.th/opac2/BibDetail.aspx?bibno=342212>. [11 มกราคม 2564]
- มติชน. (2559). สี่จีนผิง : ยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ. กรุงเทพฯ : มติชน

- ปรารถนา คณาณ. (2558). นโยบายเส้นทางสายไหมในยุคศตวรรษที่21”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/nbt/nbt11/IS/11037.pdf>.
[15 มกราคม 2564]
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2557). **Pivot to Asia : นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อเอเชีย -
แปซิฟิก จุลสารความมั่นคงศึกษา**. กรุงเทพฯ : โครงการความมั่นคงศึกษา.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2560). **One Belt One Road : จีนกับการสร้างเส้นทางสายไหมทางบก
และทะเลขึ้นมาใหม่**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.vijaichina.com/articles/632>. [8 มกราคม 2564]
- Feng Lu. (2560). **Why China? The Economic Logic behind China’s One-Belt-One-
Road**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
file:///C:/Users/HP/Downloads/_book_edcoll_9789004330818_B9789004330818_013-preview.pdf. [8 มกราคม 2564]